

Гаврилюк Владислав Вікторович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук *Марков М. М.*

ПОЛІГРАФ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

В сучасних умовах корупція є поширеним явищем, яке проникло в усі сфери функціонування держави, завдаючи значної шкоди її розвитку [1, с. 170]. Одним із найнебезпечніших її видів є корупція в правоохоронних органах, оскільки вона не лише викликає негативний суспільний резонанс, а й підриває засади правової держави, перешкоджає розвитку громадянського суспільства, реалізації принципу рівності всіх перед законом, зацікавленості населення в підтриманні правопорядку [2, с. 202]. На сьогодні діяльність працівників правоохоронних органів знаходиться під пильним контролем, як спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції так і громадськості. Проте, на нашу думку одним із дієвих інструментів запобігання проявам корупції має стати психофізіологічне дослідження із застосуванням поліграфа, який на сьогодні став невід'ємним атрибутом у діяльності правоохоронних органів.

Ефективність застосування поліграфа в діяльності правоохоронних органів, переконливо доведено практикою діяльності в багатьох країнах світу. Зазначені технології підтвердили свою доцільність і тривалий час успішно використовуються в США, Ізраїлі, Туреччині, Польщі, країнах Балтії та інших державах, зокрема під час добору певної групи кадрів державних службовців, проведення внутрішніх розслідувань, на досудовому слідстві, розкриття та розслідування резонансних злочинів» [3, с. 3]. Також, у Республіці Молдова, для забезпечення об'єктивності й конспірації діяльності з тестування професійної непідкупності до тестувальників регулярно застосовуються тести на поліграфі, моніторинг способу життя, а також розширені щодо звичайного правового режиму, застосовуваного до публічних посадових осіб, зобов'язання з декларування можливих особистих інтересів і конфлікту інтересів [4, с. 142].

В Україні використання психо-фізіологічного дослідження з використанням поліграфа все більше зустрічається у практиці застосування під час проведення перевірки осіб, які претендують на заняття певних посад в державних та правоохоронних органах.

Зокрема, проведення з особами психофізіологічних інтерв'ю із застосуванням поліграфа під час вступу на службу та проходження служби в Державному бюро розслідувань є обов'язком підрозділу внутрішнього контролю Державного бюро розслідувань, до повноважень якого віднесено і запобігання вчиненню правопорушень

працівниками Державного бюро розслідувань згідно з вимогами законів України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу».

В Законі України «Про Національну поліцію» також передбачено можливість застосування поліграфа до громадян України, які виявили бажання вступити на службу в поліції, за їхньою згодою(ч. 2 ст. 50). Основні принципи, завдання, загальні умови, організація проведення опитування осіб з використанням поліграфа у Національній поліції України визначено в Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України 13.11.2017 № 920 де зазначено, що у діяльності Національної поліції України опитування з використанням поліграфа проводяться в таких випадках: під час вступу кандидатів на службу до поліції; у разі проведення атестування поліцейських; перевірка з власної ініціативи особи, яка виявила бажання бути опитаною з використанням поліграфа, у тому числі під час проведення службових розслідувань; здійснення оперативно-розшукової діяльності [5].

Із аналізу нормативно-правових актів в яких визначені підстави та порядок застосування поліграфа, а також правові наслідки таких перевірок вбачається, що в своїй переважній більшості метою проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа є виявлення можливих правопорушень, вчинених у минулому особою, яка претендує на зайняття певної посади в державних та правоохоронних органах або працює там чи проходить службу.

Проте, результати психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа використовуються виключно як інформація ймовірного характеру, яка сприяє оцінці працівника або особи яка є кандидатом на зайняття посади.

Але, на сьогодні започатковується судова практика використання результатів психологічного дослідження із застосуванням поліграфа як додаткового аргументу на підтвердження правильності прийняття рішення по кримінальному провадженню [6].

Резюмуючи слід зазначити, що згідно із законодавством України та зарубіжних країн результати психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа не можуть бути підставою для ініціювання кримінального провадження або провадження у справі про адміністративне правопорушення. Проте, на нашу думку регулярні перевірки працівників правоохоронних органів на поліграфі з приводу їх причетності до корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень можуть стати додатковим ефективним засобом запобігання корупції в цих органах, за умов чіткого нормативно-правового врегулювання цього питання. Відповідно, результати перевірок на поліграфі можуть стати однією з підстав для проведення додаткової перевірки щодо причетності працівника до вчинення корупційного та правопорушення пов'язаного з корупцією, а в суді додатковим аргумент під час прийняття рішення судом щодо причетності чи непричетності особи до вчинення адміністративного, кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Топчий В.В. Корупція :деградація суспільства. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.). Київ: Нац. Акад.. внутр.. справ, 2017. 408 с.
2. Буличев А.О. Аналіз сучасного стану протидії корупції в системі МВС України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.). Київ: Нац. Акад.. внутр.. справ, 2017. 202-205 с.
3. Черней В. В. Актуальні проблеми впровадження поліграфічних технологій у правоохоронну діяльність. *Зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 3–6.
4. Рибак О.О. Перевірка на доброчесність як дієвий інструмент запобігання корупції досвід Румунії та Молдови. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2019. С. 140–145. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2019/35.pdf.
5. Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України 13.11.2017 № 920. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17#Text>.
6. Постанова Касаційного кримінальний суд Верховного суду від 18.08.2020. Справа № 628/2370/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91089402>.

Горбач-Кудря Іванна Анатоліївна,
ад'юнкт відділу докторантури
та ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

СПЕЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Попри численні позитивні зрушення, що їх маємо у сфері запобігання корупції, механізм протидії цьому суспільно негативному явищу продовжує працювати недостатньо ефективно. Підтвердженням того є численні факти злочинної діяльності, повідомлені представниками ЗМІ або виявлені правоохоронними органами, які так і не доведені до кінця у формі логічного завершення шляхом винесення обвинувального вироку суду [3, с. 45], недосконалість законів та нормативних актів, покликаних до неухильного дотримання та створених переважно особами, які вчиняють корупційні правопорушення [4, с. 49].

Актуальність теми доповіді пов'язана із відсутністю у Законі України «Про запобігання корупції» переліку спеціальних заходів протидії корупції. Відповідно мета визначалась як сегрегація їх як складової частини антикорупційної діяльності уповноважених суб'єктів.